

Ressourceudnyttelse fra norrøne og eskimoiske affaldslag belyst gennem knoglematerialet

Af Jeppe Møhl

I sommeren 1976 foretog Landsmuseet i samarbejde med Nationalmuseet udgravninger i norrøne og eskimoiske affaldslag i den indre del af Ameralikfjorden (benævnt som Inuit/Nordboundersøgelserne). Det fremkomne knoglemateriale fra disse undersøgelser danner baggrunden for herværende artikel.

Zoologisk Museum har lige siden de første arkæologiske udgravninger i Grønland fået tilsendt store mængder knogleprøver fra både eskimoiske og norrøne affaldslag. Især udgør de senere års udgravninger meget store kvanta, idet man i modsætning til tidligere har medtaget hele det udgravede knoglemateriale. I visse tilfælde er endog den undersøgte jord blevet sigtet (soldet), så selv meget små knoglefragmenter er kommet med. Derved opnås flere detaljer i det zoologiske materiale. Som følge af denne mere komplette udgravning kan materialet i højere grad oplyse om, hvordan faunaen det pågældende sted har været sammensat og udnyttet. Hvordan ressourceudnyttelsen har været for to kulturelt så forskellige befolkning-

er som nordboer og eskimoer vil blive belyst i det følgende.

Vel vidende, at det opgravede knoglemateriale kun repræsenterer en del af det oprindelige materiale, kan det dog bruges til en lang række betragtninger. I denne forbindelse vil det i det væsentlige være artsfordelingen af det hjembragte vildt, som vil blive fremhævet og sammenlignet.

Ud fra dette vil nogle eksempler fra det indre af Ameralikfjordens sydlige forgrening blive behandlet. Et område beboet og udnyttet af både nordboer og eskimoer (fig. 1).

Den eskimoiske del

Den eskimoiske del af Inuit/Nordboundersøgelserne blev, som vist på figuren, koncentreret om de to pladser Tuperdluk og Umivik. Ingen af de på kortet viste eskimoiske pladser gik længere tilbage i tid end det 17. århundrede. Da området synker i forhold til havniveauet, ser det ud til, at eventuelle ældre pladser på grund af deres kystnære beliggenhed må være bortroderet af havet. Eskimoiske levn sam-

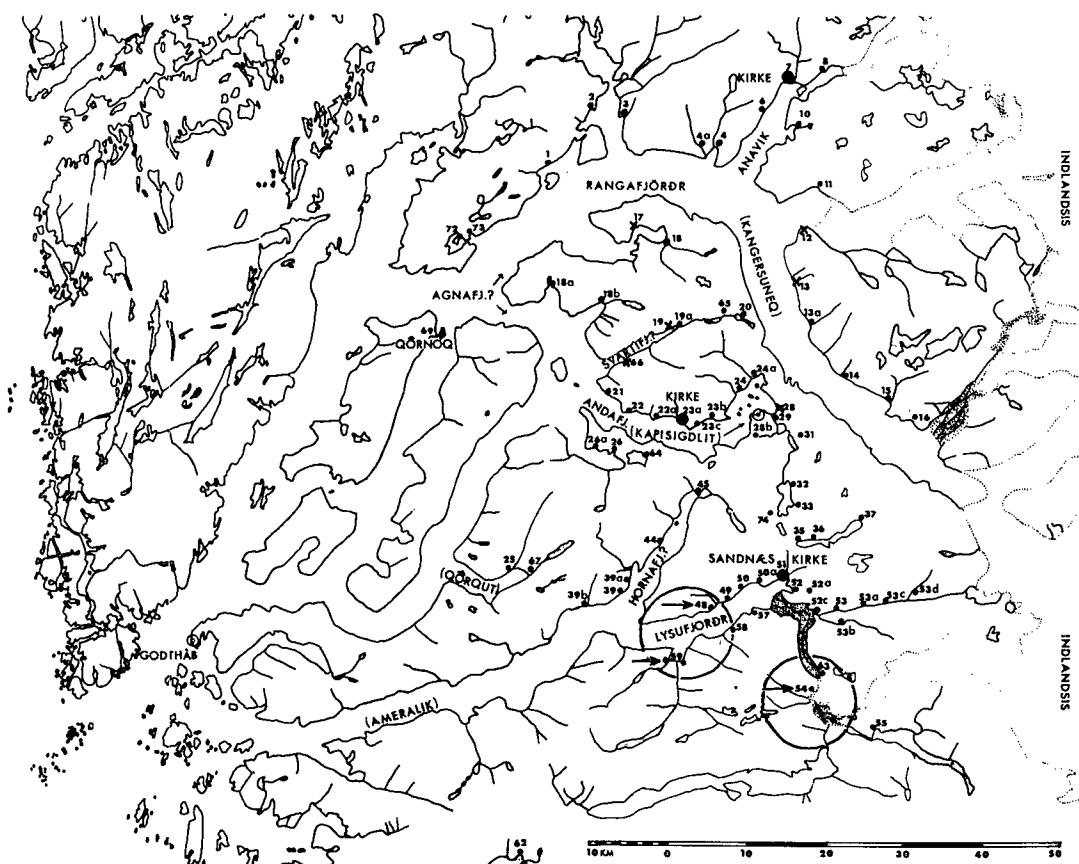

Fig. 1. Kort over Godthåbsdistriktet med Vesterbygdens gårde afmærket samt indramning af Inuit/Nordbo undersøgelses- arbejdsområde.

tidig med nordbotiden eller umiddelbart derefter må derfor med større sandsynlighed søges blandt indlandets rensdyrjægerpladser.

Selvom man ikke i ovennævnte område har konstateret eskimoiske aflejringer med nærmere kontakt til nordbotiden, kan det med rimelighed antages, at faunaen ikke har adskilt sig væsentligt fra nordbotiden til det 17.-18. århundrede.

1) Tuperdluk

Næsset Tuperdluk (fig. 2) indeholdt mange eskimoiske levn, såsom tomter,

teltringe, grave, rævefælder og hoppestensrækker af forskellig alder. Bedst bevaret var en trapezformet tomt med markante murforløb og tegn på husgang og mødding. Der blev gravet i denne tomt samt i 4 m² af møddingen. I gulvlaget fandtes foruden knogler en del oldsager, hvoraf en enkelt bør fremhæves, idet den meget klart daterede tomtens sidste beboelse. Det var en fedtstensflise i det øverste gulvlag, hvorpå der var indridset: Jonas-Niels 1852.

Udgravningen af møddingen blev lidt af en skuffelse, idet det viste sig, at havet i et vist omfang havde borteroderet en

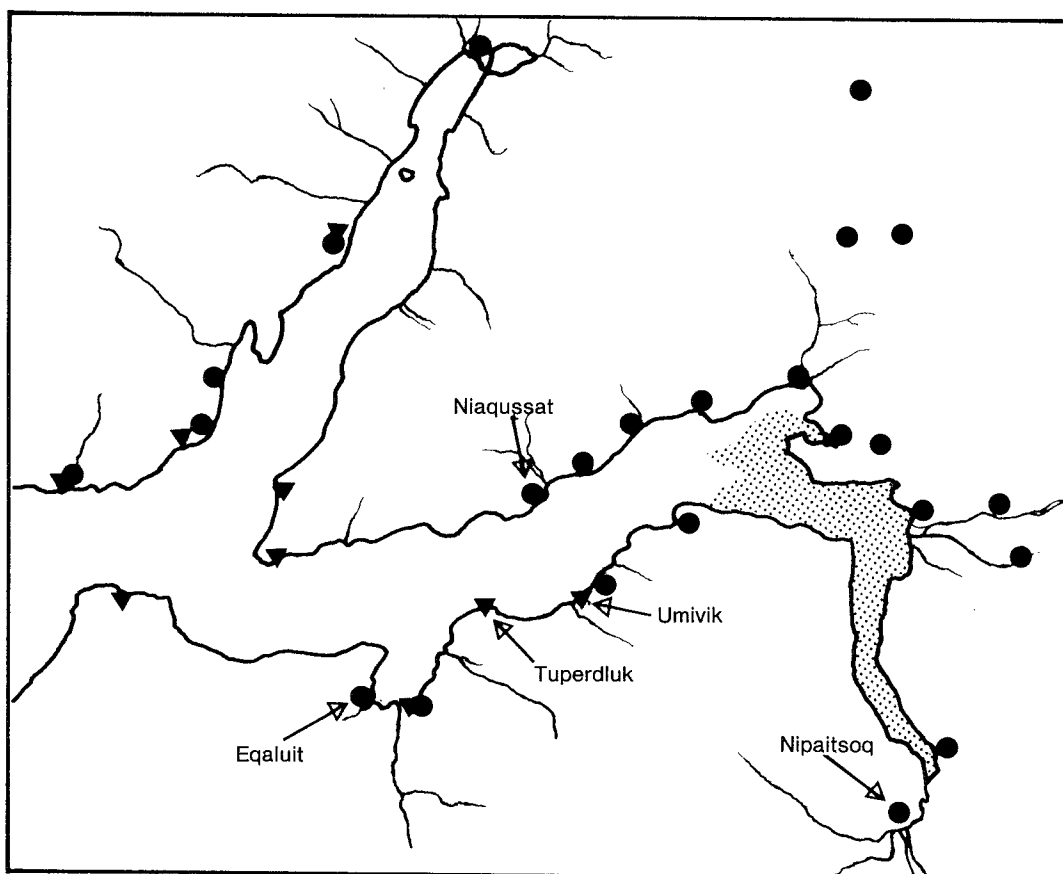

Fig. 2. Ameralikfjordens indre del, med bopladser af såvel nordboer ● som eskimoer ▼.

del af kulturlaget over grundfældet og under grønsværen. Men de 4 m² af møddingen samt selve tomten gav dog lidt over 1000 knoglefragmenter (tabel 1).

2) Umivik

Ved den anden boplads, Umivik (fig. 2), fandtes et eskimoisk langhus med et murforløb i midten, der tydede på en senere halvering af huset. På grund af smeltevand og dermed høj jordfugtighed var hele tomten bundet af permafrost. En prøvegravning i gulvlaget gav ikke en eneste knoglestump og lod derfor

Tabel 1:
Knoglefordelingen på Tuperdluk.

<i>Pattedyr, Mammalia</i>	
Polarhare, <i>Lepus arcticus</i>	1
Rensdyr, <i>Rangifer tarandus</i>	145
Ringsæl, <i>Phoca hispida</i>	1
Grønlandssæl, <i>Pagophilus groenlandicus</i> ...	82
Sæler ubestemt, <i>Phoca</i> sp.	1014
Sæler ialt	1097
<i>Fugle, Aves</i>	
Andefugl, <i>Anas</i> sp.	1
Ride, <i>Rissa tridactyla</i>	1
Lomvie, <i>Uria lomvia</i>	4

formode, at organisk materiale var forgået eller stærkt nedbrudt af humussyre.

I den del af møddingen, havet endnu ikke havde borteroderet, lå knoglerne derimod tæt pakkede, men kun i et tyndt lag, så nogen længere beboelsesperiode kan der næppe være tale om. Prøverne fra møddingen indeholdt godt tre et halvt tusinde knogler samt af arkæologika, en jernhakke og en pilespids af rentak fra 1700-tallet. Knoglerne fra denne mødding fordeler sig som vist i tabel 2.

Tabel 2:
Knoglefordelingen på Umivik.

<i>Pattedyr, Mammalia</i>	
Hund, <i>Canis familiaris</i>	1
Polarræv, <i>Alopex lagopus</i>	15
Rensdyr, <i>Rangifer tarandus</i>	29
Spættet sæl, <i>Phoca vitulina</i>	5
Ringsæl, <i>Phoca hispida</i>	12
Grønlandssæl, <i>Pagophilus groenlandicus</i> . . .	117
Sæler ubestemt, <i>Phoca</i> sp.	3324
Sæler ialt	3458
<i>Fugle, Aves</i>	
Rype, <i>Lagopus mutus</i>	15
Hvidvinget måge, <i>Larus glaucoideus</i>	2
Søkonke, <i>Alle alle</i>	1
Lomvie, <i>Uria lomvia</i>	60
Ravn, <i>Corvus corax</i>	4
Fugle ialt	82
<i>Bløddyr, Mollusca</i>	
Blåmusling, <i>Mytilus edule</i>	9

Bedømt ud fra knoglematerialet har eskimoerne på både Umivik og Tuperdluk baseret deres tilværelse på fangst af sæl (fig. 3). Desværre er det meget vanskeligt at artsbestemme knoglerne af de mindre sælarter som grønlandssæl, ringsæl og spættet sæl. Til adskillelse er her benyttet de fire knogler (underkæbe, øreknogle, overarm og albueben), der

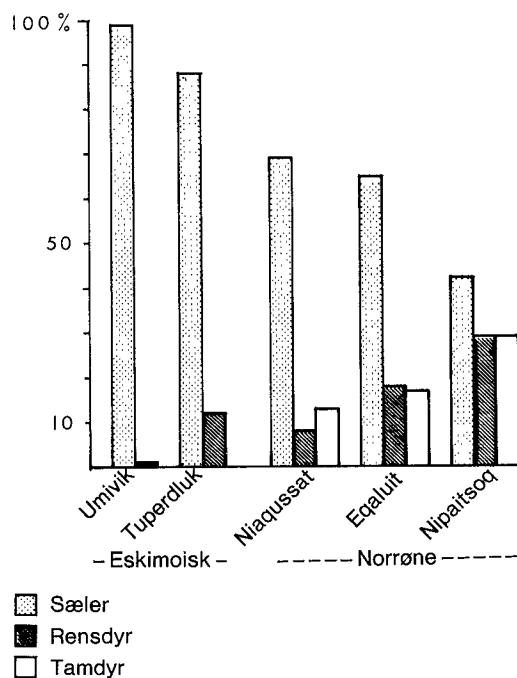

Fig. 3. Fragmentantallet af de tre dyrearter: sæler, rensdyr og tamdyr her udtrykt i % for hver af de beskrevne pladser.

har de bedste artskenndetegn. Rubrikken i artslisten *Phoca* sp. skal derfor ses i forhold til de sikkert artsbestemte knoglers antal. For Tuperdluk pladsens vedkommende bliver fordelingen 98 % grønlandssæl, 2 % ringsæl og for Umivik 87 % grønlandssæl, 9 % ringsæl og 4 % spættet sæl. Grønlandssælen har altså for begge bosættelser udgjort langt den overvejende del (omkring 90 %) af de fundne sælknogler.

De mange grønlandssæler, der træffes langs vestkysten, stammer fra de store ynglefelter ved Newfoundland, hvorfra de om foråret trækker til Sydgrønland og videre op langs kysten så langt som til Thule-distriktet. Om efteråret trækker de sydover for at vende tilbage til ynglefelterne. Derved har grønlands-

sælen to årlige forekomster i Godthåbs-distriktet. Det første træk kommer i maj-juni, hvor de følger de store stimer af angmasetter, og senere i oktober-november trækker de atter ind i fjordene på grund af de mange tobiser. Det fortælles, at grønlandssælen under disse træk tidligere forekom i stort antal og passerede tæt forbi næssene ved Tuperdluk og Umivik, hvor de kunne tages med garn eller harpun direkte fra kysten.¹

De to beskrevne eskimoiske pladser er et eksempel på en sæsonbetonet udnyttelse af et bestemt fangst dyr. Knogler af de øvrige dyr optræder i så ringe mængde, at pladserne næppe kan have været beboet væsentligt ud over de nævnte 2x2 måneder.

Den norrøne del

Til den norrøne del af Inuit/Nordbo projektet blev følgende lokaliteter udvalgt: To fjord-kystpladser, henholdsvis i Eqa-luit bugten og ved Niaquassat samt indlandsgården ved Nipaitsoq (fig. 2).

1) Eqa-luit

Det norrøne anlæg i sydvestsiden af Eqa-luit bugten lignede før udgravningen blot en græsovergroet højning omgivet af kraftigt pilekrat. Men ved nærmere eftersyn kunne man ligesom ane murforløb her og der, og det tydede på et meget stort gårdkompleks. Desværre opstod der mange vanskeligheder under udgravningen. Et af de mest tidsrøvende problemer var permafrosten, som bevirkede, at udgravningen skred meget langsomt frem. Dernæst stod murforløbene alt andet end tyde-

ligt, og permafrosten forhindrede, at man nåede dybt nok ned til at få et indtryk af rumfordelingen.

Men alt ialt kom mange spændende ting for dagen. Det zoologiske materiale blev optaget i m² felter i lag på 5 cm tykkelse. En egentlig mødding eller affaldsdyngede blev ikke konstateret. Der blev ialt fra samtlige udgravningsfelter fremdraget 12.806 knoglefragmenter, som fordeler sig som vist i artslisten (tabel 3). Af de mange påviste arter er det dog kun få, som har haft væsentlig betydning for dagligdagen på Eqa-luit gården. Nordboerne videreførte i Grønland den gamle traditionelle livsførelse med husdyrhold, og det er da også denne, som dannede rammen om tilværelsen på nordbopgården. Det har været et stort og slidsomt arbejde at holde liv i disse dyr, som her var overflyttet til grænsen for deres levemuligheder. Til gengæld leverede husdyrene de meget væsentlige produkter såsom mælk fra ko og ged og uld fra får. Desuden har regulering af bestanden ved slagtning suppleret kosten, og i nødsituationer har husdyrene haft værdi som kødreserve.

Dog viser artslistens tal, at det er sælerne, der dominerer, hvad kødforsyningen angår, suppleret med rensdyr. Det er navnlig med disse to arter, nordboerne og eskimoerne har haft fælles jagtinteresser. For fuglenes vedkommende optræder rypen og lomvien i en vis mængde, mens de øvrige arter må betragtes som mere tilfældigt vildt.

2) Niaquassat

Nordboplassen ved Niaquassat (fig. 2) er beliggende lidt utraditionelt med tilsyne-

Tabel 3:
Knoglefordelingen på Eqaaluit.

<i>Tamdyr</i>	
Hund, <i>Canis familiaris</i>	6
Okse, <i>Bos taurus</i>	150
Får, <i>Ovis aries</i>	13
Ged, <i>Capra hircus</i>	7
Får/ged ubestemt	505
Svin, <i>Sus domesticus</i>	2
Tamdyr ialt	683
<i>Vildformer</i>	
Polarhare, <i>Lepus arcticus</i>	34
Polarræv, <i>Alopex lagopus</i>	15
Isbjørn, <i>Ursus maritimus</i>	1
Rensdyr, <i>Rangifer tarandus</i>	755
Hvalros, <i>Odobenus rosmarus</i>	32
Spættet sæl, <i>Phoca vitulina</i>	77
Ringsæl, <i>Phoca hispida</i>	5
Grønlandssæl, <i>Pagophilus groenlandicus</i>	55
Remmesæl, <i>Erignathus barbatus</i>	3
Klapmyds, <i>Cystophora cristata</i>	1
Sæler ubestemt, <i>Phoca</i> sp.	2466
Sæler ialt	2635
Hvaler ubestemt, <i>Cetacea</i> sp.	56
Pattedyr ubestemt, <i>Mammalia</i> sp.	7756
<i>Fugle, Aves</i>	
Rødstrubet lom, <i>Gavia stellata</i>	1
Andefugl, <i>Anas</i> sp.	3
Sangsvane, <i>Cygnus cygnus</i>	3
Havørn, <i>Haliaeetus albicilla</i>	3
Rype, <i>Lagopus mutus</i>	133
Ride, <i>Rissa tridactyla</i>	3
Alk, <i>Alca torda</i>	1
Lomvie, <i>Uria lomvia</i>	55
Tejst, <i>Cephus grylle</i>	1
Ravn, <i>Corvus corax</i>	1
<i>Fiske, Pisces</i>	
Ulk, <i>Myoxocephalus scorpius</i>	1
Torsk, <i>Gadus morhua</i>	3
Ørred, <i>Salvelinus alpinus</i>	2
Fisk ubestemt, <i>Pisces</i> sp.	2
<i>Bløddyr, Mollusca</i>	
Blåmusling, <i>Mytilus edule</i>	13

ladende ringe opland på en skråning på nordsiden af Ameralikfjorden. Nogle prøvegravninger fremviste affaldslag af

så usædvanlige dimensioner og bevaringsforhold så gode, at en udgravning blev påbegyndt i 1976. Der blev gravet i 22 m² på Niaqussat møddingen og knoglemateriale optaget fra lag på 10 cm's tykkelse. Iøvrigt blev en stor del af den undersøgte jord tillige soldet for at få selv de mindste knogler o.l. med. Møddingen havde en mægtighed på op mod 2 m og en udstrækning på omkring 700 m². Opbygningen tydede på en blanding af udrensninger fra husdyrholdet, idet kviste- og gødningslag var en ofte forekommende struktur. Dette kombineret med udrensninger fra beboelsen bestående af aske og knogler (hvoraf nogle var mere eller mindre brændte) samt træspåner og fedtstenskår. Forklaringen på disse kvistelag må formentlig være den, at man i hvert fald på visse årstider har haft en form for løvfodring. I de vidtstrakte kratbælter langs med kysten har der kunnet høstes et væsentligt fodertilskud af kviste og løv, der tørret kunne gemmes og anvendes som et særdeles næringsrigt vinterfoder. Denne metode har været praktiseret helt op i dette århundrede både på Island og i Norge.² Sådanne årlige beskæringer har ikke nødvendigvis udryddet kratbevoksningerne, idet både birk, el og navnlig pil regenererer hurtigt.

De mange smukt forarbejdede genstande i fedtsten, ben og træ var med til at give inspiration til det billede, der efterhånden dannede sig af nordbopladsen ved Niaqussat.

Af knoglefragmenter blev der fra disse felter ialt fremdraget 8.797 stykker, der fordeler sig som vist i artslisten

Tabel 4:
Knoglefordelingen på Niaqussat.

<i>Tamdyr</i>	
Hund, <i>Canis familiaris</i>	2
Okse, <i>Bos taurus</i>	44
Får, <i>Ovis aries</i>	5
Ged, <i>Capra hircus</i>	9
Får/ged ubestemt	263
Tamdyr ialt	323
<i>Vildformer</i>	
Polarthare, <i>Lepus arcticus</i>	12
Polarræv, <i>Alopex lagopus</i>	9
Isbjørn, <i>Ursus maritimus</i>	
Rensdyr, <i>Rangifer tarandus</i>	182
Hvalros, <i>Odobenus rosmarus</i>	5
Spættet sæl, <i>Phoca vitulina</i>	21
Ringsæl, <i>Phoca hispida</i>	3
Grønlandssæl, <i>Pagophilus groenlandicus</i>	58
Remmesæl, <i>Erignathus barbatus</i>	2
Klapmyds, <i>Cystophora cristata</i>	1
Sæler ubestemt, <i>Phoca</i> sp.	1805
Sæler ialt	2084
Marsvin, <i>Phocoena phocoena</i>	1
Hvaler ubestemt, <i>Cetacea</i> sp.	13
Pattedyr ubestemt, <i>Mammalia</i> sp.	6268
<i>Fugle, Aves</i>	
Havørn, <i>Haliaeetus albicilla</i>	2
Rype, <i>Lagopus mutus</i>	17
Hvidvinget måge, <i>Larus glaucoideus</i>	3
Måge ubestemt, <i>Larus</i> sp.	1
Lomvie, <i>Uria lomvia</i>	61
Tejst, <i>Cephus grylle</i>	2
Fugl ubestemt, <i>Aves</i> sp.	6
<i>Bløddyr, Mollusca</i>	
Blåmusling, <i>Mytilus edule</i>	61
Kammusling, <i>Pecten maximus</i>	1

(tabel 4). Med hensyn til husdyrholdet viser knoglematerialet en tendens til flere får/geder i forhold til okser (kvæg), end hvad norrøne kystpladser i almindelighed indeholder. Af de få artsbestemte knogler er ged hyppigere repræsenteret end får.

I kødmængde udgør sælerne på denne

plads tre fjerdedele af samtlige repræsenterede pattedyr. Da majoriteten blandt disse sæler så afgjort er grønlandssæl, er det fristende at antage, at der har været drevet fangst på de forbitrækkende grønlandssæler på samme måde som beskrevet ved Umivik og Tuperdluk.

Som nævnt blev en stor mængde af den udgravede jord sigtet gennem et 5 mm sold. Det er derfor meget overraskende, at der kun blev fundet 2 fiskeknogler, når man tænker på de rige forekomster af fisk, der i dag findes i området. Da det er ganske usandsynligt, at nordboerne ikke skulle have udnyttet disse muligheder, må manglen på fiskeknogler søges i andre forhold som anvendelses- og bevaringsforløb. For eks. kan nævnes, at fiskeaffald udmærket kan anvendes som dyrefoder, og i så fald efterlades ingen knogler. Bevaringsforhold for fiskeknogler kendes fra andre pladser med husdyrhold. Fra Håbets Koloni foreligger der af Hans Egede skriftlige beretninger om fangst af ørreder, ialt 46½ tønder tilført bostedet, men i udgravningsmaterialet var ikke en eneste ørredknogle bevaret.³

Der er senere blevet foretaget C¹⁴ dateringer af knogler fra møddingens nederste og ældste lag samt fra de øverste og yngste lag. Som det fremgår af disse dateringer (fig. 4), har nordboerne levet på Niaqussat i hele Vesterbygdens historie, som tæller fire århundreder (fra år 1000 til 1395). Det er måske værd i denne forbindelse at bemærke, at de forskellige eskimokulturer i tid har haft en noget tilsvarende udstrækning.

Niaqussat er ejendommelig ved sit tilsyneladende uanseelige bygningsanlæg i

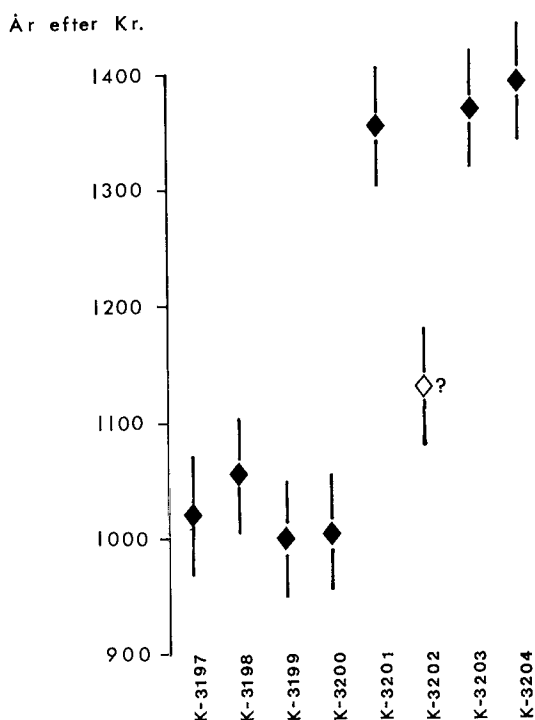

Fig. 4. C¹⁴ dateringer på knogler udtaget fra Niaquassat møddingens nederste og øverste del. Proven K-3202 er taget fra det øverste lag, men hidrører formentlig fra materiale af ældre dato. Tallene er angivet i absolutte kalenderår ± 50 kalibreret efter tabellerne i R. M. Clark *Antiquity*, p. 251-266, 1975. K-3199 viser år 1000, K-3204 år 1395.

forhold til de vældige møddingsaflejringer. Ved første øjekast virker stedet ugunstigt for beboelse med husdyrhold. Men i virkeligheden ligger der måske i denne soleksponerede skråning med småbække muligheder for hjemmemark og lign. Pollenanalyser fra knogler i møddingen (se I. Sørensen, i dette nummer) viser da også masser af græspollen samt enkelte pollen af hør! Fibrene i hørrens stængler brugtes til at væve lærred af og frøene til grødspiser.

3) Nipaitsoq

Den tredje nordboplads, som her skal

omtales, er indlandsgården ved Nipaitsoq (fig. 2). Undersøgelser i 1952 viste et større norrønt gårdkompleks med markante murforløb, og prøvegravninger bød på spændende fund og gode bevaringsforhold. I forbindelse med beboelsesafdelingen blev der lokaliseret et særligt rum, »fadeburet«, indeholdende forskellige former for proviant.⁴ Her fik man mulighed for, på en lidt anden måde, at danne sig et indtryk af datidens spisevaner. En rekonstruktion af dette kulinariske indtryk, fra formentlig en sommersituation, vil senere blive omtalt.

I 1976 blev udgravningerne genoptaget både i og uden for gårdsanlægget. Af de mange udgravede m² felter fremkom en større samling genstande og godt 8.000 knoglefragmenter (tabel 5).

Der er i og for sig ingen overraskelser ved de påviste arter. Man kan måske undre sig over, at der er lige så mange marine pattedyr på denne indlandsplads som på kystpladserne Eqaqut og Niaquassat. Dette forhold antyder, at selvom man har valgt en tilværelse i indlandet, har man dog også været afhængig af sødyrene.

Artssammensætningen blandt tamdyrene svarer til de tidligere beskrevne gårde, Eqaqut og Nipaitsoq. Desuden er der tre fragmenter af hest, som antyder gårdens status, idet hesten må betragtes som luksus under disse himmelstrøg. Om arterne skal iøvrigt blot nævnes det sjældne fund af en ulv, et næsten helt kranium dog uden underkæben. Dette kraniums kindbuevinkel og øvrige mål viser klart ulveforhold omend af et ret spinkelt individ. Da ulven ikke i histo-

Tabel 5:
Knoglefordelingen på Nipaitsoq.

<i>Tamdyr</i>	
Hund, <i>Canis familiaris</i>	9
Okse, <i>Bos taurus</i>	105
Får, <i>Ovis aries</i>	6
Ged, <i>Capra hircus</i>	10
Får/ged ubestemt	540
Hest, <i>Equus caballus</i>	3
Tamdyr ialt	673
<i>Vildformer</i>	
Polarhare, <i>Lepus arcticus</i>	46
Polarræv, <i>Alopex lagopus</i>	9
Isbjørn, <i>Ursus maritimus</i>	1
Rensdyr, <i>Rangifer tarandus</i>	662
Hvalros, <i>Odobenus rosmarus</i>	10
Spættet sæl, <i>Phoca vitulina</i>	15
Ringsæl, <i>Phoca hispida</i>	1
Grønlandssæl, <i>Pagophilus groenlandicus</i>	19
Remmesæl, <i>Erignathus barbatus</i>	3
Sæler ubestemt, <i>Phoca</i> sp.	914
Sæler ialt	962
Marsvin, <i>Phocoena phocoena</i>	
Hvaler ubestemt, <i>Cetacea</i> sp.	2
Pattedyr ubestemt, <i>Mammalia</i> sp.	6139
<i>Fugle, Aves</i>	
Islom, <i>Gavia immer</i>	1
Blisgås, <i>Anser albifrons</i>	6
Sangsvane, <i>Cygnus cygnus</i>	1
Havørn, <i>Haliaetus albicilla</i>	4
Rype, <i>Lagopus mutus</i>	51
Mågefugl, <i>Larus</i> sp.	1
Lomvie, <i>Uria lomvia</i>	8
Fugle ubestemt, <i>Aves</i> sp.	13
<i>Fisk, Pisces</i>	
Fisk ubestemt, <i>Pisces</i> sp.	1
<i>Bløddyr, Mollusca</i>	
Blåmusling, <i>Mytilus edule</i>	44
Kammusling, <i>Pecten maximus</i>	4
Hjertemusling, <i>Serripes groenlandicus</i>	1

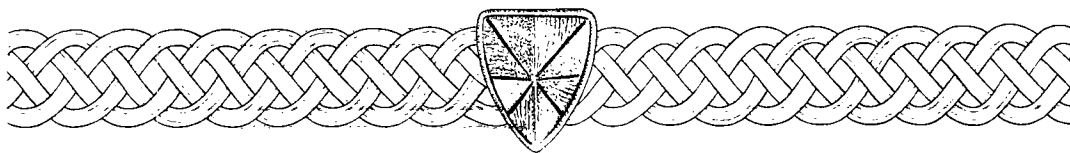
risk tid kendes syd for Umanak, er det lidt vanskeligt at forklare, hvordan denne ulv er kommet til Nipaitsoq.

Sammenfatning

For at anskueliggøre ressourceudnyttelsen på de fem forannævnte pladser er der i fig. 3 vist en skematisk oversigt.

Det ses, i hvor høj grad de to eskimoiske pladser har udnyttet forekomsterne af sæler, som også nordboerne tydeligt nok har drevet fangst på. Mest på Niaquassat og i noget mindre omfang på Eqaluit. Inde ved Nipaitsoq er forholdet sæl, rendyr og tamdyr tilsyneladende stabiliseret. De to befolkninger har været afhængige af sælfangsten, dette gælder også for nordboerne til trods for husdyrholdets kødreserver.

Ser man på måltidsresterne fra andre eskimoiske lokaliteter, kan billedet meget vel se anderledes ud end i de her anførte tilfælde, idet dette folk som »jæger-nomader« har taget ophold forskellige steder alt efter forekomsten af det ofte årstidsbetingede vildt. Herved kan bo-pladser opvise en noget varieret dominans af den ene eller anden slags vildt. Hvorimod knogleresterne efter nordboernes jagt og fiskeri vil være at finde i affaldslagene i og omkring det stationære beboelsessted. Givet er det, at begge parter har udnyttet det store »giv-tige« vildt. Selvom andre arter som fugle og fisk har haft en ikke ringe betydning, afslører knoglematerialet dog det basale vildt i form af sæler og rener. Naturligvis er spisesedlen langt mere nuanceret, end hvad der kan sluttes ud fra knoglefundene. Der har utvivlsomt været samlet æg, rævling og blåbær samt andre plantedele såsom kvanstængler m. m. Disse effekter har dog snarere haft værdi som vitamintilskud end egentlig føde. På grundlag af de fundne sager i fadeburet på nordbogården ved Nipaitsoq kan som afslutning opstilles dette norrøne menukort:

Proviantfund i fadeburet

Aperitif:

Friske blåmuslinger

En samling hele blåmuslinger.

Forret:

Rype/hare

4 rypeskeletter uden hoved.
Dele af et hareskelet.

Fiskesuppe:

Angmasat/torsk

Skeletter af 3 små fisk (angmasat)
og et større (torsk).

Hovedret:

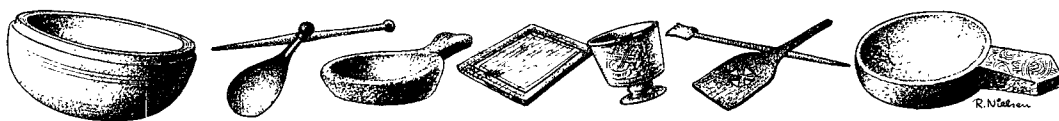
*Sæl/rensdyr/okse
får/ged*

For- og bagluffe af sæl.
Rygstykke af ren. Dele af okse og får/ged.
Desuden det nederste af fire koben
(tåled) formentlig til en kohud ophængt
efter slagting.

Dessert:

Skir (syrnet mælk)

Rester af en trætønde, hvor bund-
materialet er analyseret til skir.

Noter:

- 1 Rosing, 1973, p. 20.
- 2 Troels-Smith, 1953, p. 16.
- 3 Møhl, 1979, p. 224 og p. 229.
- 4 Meldgård, 1977.

Litteratur:

Meldgård, Jørgen: Inuit-Nordbo projektet. National-
museets arbejdsmark, 1977.

Møhl, Jeppe: The bones from Hope Colony. I H. C.
Gulløv og Hans Kapel: Haabets Colonie 1721-
1728. København 1979.

Rosing, Jens: Ting og undere i Grønland. Århus
1973.

Troels-Smith, J.: Ertebøllekultur – bondekultur. År-
bøger for nordisk oldkyndighed og historie. Kø-
benhavn 1953.